

Somatiska fraser och uttryck i Volter Kilpis *Alastalon salissa* (1933) och dess svenska översättning *I salen på Alastalo* (1997)

Mira Nyholm

Helsingfors universitet

Nordica/Finska, finsk-ugriska och nordiska institutionen

Svensk översättning

mira.nyholm@helsinki.fi

I syfte att undersöka somatiska fraser inom språkparet finska och svenska jämför jag Volter Kilpis (1874–1939) modernistiska verk *Alastalon salissa. Kuvauks saaristosta* I–II (1933) och dess svenska översättning *I salen på Alastalo. En skärgårdsskildring* I–II (1997) av Thomas Warburton. Kilpis verk erbjuder ett rikt material av såväl konkreta somatiska uttryck som somatiska fraser, idiom, metaforer, kollokationer, liknelser, bevingade ord och ordspråk. Därtill finns Kilpis innovativa modifieringar och formuleringar. Sisko Ukkonen (1983: 171–172) beskriver Kilpis metaforik och menar att psykiska känslor och sinnestillstånd åskådliggörs med det konkreta. Man uppfattar till exempel hjärtat eller huvudet som ett kär: vårt huvud är ”tomt” och vårt hjärta är ”fullt”. Olika bildliga uttryck lever aktivt i Kilpis text (ibid.). I fråga om Kilpis berättarteknik konstaterar Pirjo Lyytikäinen (1992: 123–126) att Kilpis verk består av två nivåer. Skildring och narration för berättelsen vidare, medan det bildliga avbryter den genom att föra in en sekundär referensram som bildar nya betydelser (ibid.). Såsom Pirjo Kukkonen (2005: 104) konstaterar, har Kilpis skärgårdsskildring en symbolik, retorik och poetik som saknar motstycke i finsk litteratur – och i svensk översättning. Med hjälp av översättningsteoretisk litteratur (t.ex. Jakobson 1959; Newmark [1981] 1986; Toury 1995; Vinay & Darbelnet [1958] 1995; Lindqvist 2002) betraktar jag hurdana översättningsstrategier Warburton valt i sina översättningar av somatiska fraser och uttryck.

Referenser

- Jakobson, Roman 1959. On linguistic aspects of translation. I: Reuben A. Brower (red.). *On translation*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. 232–239.
- Kukkonen, Pirjo 2005. I språkets vida rum. I: Paula Rossi (red.) *Från översättning till etik. En festskrift till Irma Sorvali på hennes 60-årsdag den 15 oktober 2005*. Uleåborg: Oulu University Press. 103–121. Tillgänglig också som e-publikation på adressen <http://herkules oulu.fi/isbn9514278003/isbn9514278003.pdf>. [Läst 4.5.2014.]
- Lindqvist, Yvonne 2002. *Översättning som social praktik. Toni Morrison och Harlequinserien Passion på svenska*. [Doktorsavhandling.] Institutionen för nordiska språk. Acta Universitatis Stockholmiensis. New Series 26. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Lyytikäinen, Pirjo 1992. *Mielen meri, elämän pidot Volter Kilven Alastalon salissa*. [Doktorsavhandling.] SKST 571. Helsingfors: SKS Finska litteratursällskapet.
- Newmark, Peter [1981] 1986. *Approaches to translation*. Language Teaching Methodology Series. Oxford etc.: Pergamon Press.
- Toury, Gideon 1995. *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Ukkonen, Sisko 1983. Kielen mullasta kasvanutta. Näkökulma Volter Kilven Alastalon salissa -teoksen kuvakieleen. I: Pirkko Alhoniemi & Irmeli Niemi & Liisi Huhtala & Päivi Lappalainen (red.). *Myytit ja runon arki. Kerttu Saarenheimon juhla kirja*. Turun yliopisto. Kirjallisuuden ja musiikkiteorian laitos. Sarja A. N:o 8. Åbo: Clarion. 165–176.
- Vinay, Jean-Paul & Darbelnet, Jean [1958] 1995. *Comparative stylistics of French and English: a methodology for translation*. Övers., red. Juan C. Sager, M.-J. Hamel. [Det franska originalet: *Stylistique comparée du français et de l'anglais / méthode de traduction*.] Benjamins translation library, vol 11. Amsterdam: John Benjamins.